

cessda eric

Consortium of European Social Science Data Archives  
European Research Infrastructure Consortium

# Predstavitev Uredbe o varstvu osebnih podatkov

Nekateri poudarki, pomembni za področje  
raziskovanja



Janez Štebe

Arhiv družboslovnih podatkov, Univerza v  
Ljubljani

**RAZISKOVALNI DAN FDV**

[Ljubljana, 12. 6. 2018]



# Ustrezno ravnanje s podatki je sestavni del raziskovalne etike

Evropska  
znanstvena  
fundacija

ALLEA  
Zveza evropskih akademij

## 1.4 Dobre raziskovalne prakse

Obstajajo tudi drugi načini nespoštovanja dobrih praks, npr. nepravilni postopki, nepravilno upravljanje podatkov itd., ki lahko vplivajo na zaupanje javnosti v znanost. Tudi slednje mora raziskovalna skupnost jemati resno. V skladu s tem morajo *podatkovne prakse* ohranjati izvirne podatke in kolegom omogočiti dostop do njih.

## Evropski kodeks ravnanja za ohranjanje raziskovalne poštenosti

### 1. Podatki:

Vse primarne in sekundarne podatke je treba hraniti v varni in dostopni obliki, jih dokumentirati in arhivirati za daljše obdobje. Treba jih je dati na voljo kolegicam in kolegom. Raziskovalcem je treba zagotoviti svobodo glede sodelovanja in komuniciranja z drugimi.

# Uredba EU

Splošna uredba o varstvu podatkov (angl. General Data Protection Regulation – GDPR)

določbe se neposredno uporabljajo v državah članicah

Vir: <https://www.ip-rs.si/zakonodaja/reforma-evropskega-zakonodajnega-okvira-za-varstvo-osebni-podatkov/>

→ POMEMBEN DATUM: 25. 5. 2018

## Od Uredbe EU k ZVOP-2

1) Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1)  
(sprejet 15. 07. 2004)

2) Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) v  
pripravi

The screenshot shows the website of the Ministry of Justice of the Republic of Slovenia. The navigation bar includes: DELOVNA PODROČJA, OBRAZCI, EVIDENCE, MNENJA, STORITVE, IZOBRAŽEVANJE V PRAVOSODJU - CIP, MEDIJSKO SREDIŠČE, and Z. The main content area is titled 'PREDPISI V PRIPRAVI' (Legislation in Preparation). It lists various legislative acts, including: 'V fazi odprte razprave za posamezni predpis lahko svoje pripombe podate Ministrstvu za pravosodje.', 'V JAVNI RAZPRAVI', 'V STROKOVNEM USKLAJEVANJU', 'V MEDRESORSKEM USKLAJEVANJU', 'V VLADNEM POSTOPKU' (highlighted with a red box), and 'V DRŽAVNOZBORSKEM POSTOPKU'. A large grey arrow points from the 'V VLADNEM POSTOPKU' section towards the right side of the page.

# Definicije iz osnutka ZVOP-2

## 6. člen (pomen izrazov)

(1) Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, pomenijo:

1. »osebni podatki« pomenijo katerokoli informacijo v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom (v nadaljnjem besedilu: posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki); določljiv posameznik je tisti, ki ga je mogoče neposredno ali posredno določiti, zlasti z navedbo identifikatorja, kot je ime, identifikacijska številka, podatki o lokaciji, spletni identifikator, ali z navedbo enega ali več dejavnikov, ki so značilni za fizično, fiziološko, gensko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto tega posameznika;

6. »anonimizacija« pomeni takšno obdelavo osebnih podatkov, da je omogočena nepovratnost identifikacije posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, tako da ni več določen ali določljiv, zlasti če ni možno, da bi se posameznika lahko identificiralo z uporabo drugih razpoložljivih osebnih podatkov;

5. »pseudonimizacija« pomeni obdelavo osebnih podatkov na tak način, da osebnih podatkov brez dodatnih informacij ni več mogoče pripisati specifičnemu posamezniku, na katerega se nanašajo osebni podatki, če se take dodatne informacije hranijo ločeno ter zanje veljajo tehnični in organizacijski ukrepi za zagotavljanje, da se osebni podatki ne pripišejo določenemu ali določljivemu posamezniku;

# Definicije iz ZVOP-2

## 6. člen (pomen izrazov)

(1) Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, pomenijo:

11. »privolitev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki« pomeni vsako prostovoljno, konkretno, informirano in nedvoumno ravnanje v obliki izjave ali drugačnega jasnega aktivnega delovanja, iz katerega je mogoče sklepati na želje posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, s katero izrazi strinjanje z obdelavo osebnih podatkov, ki se nanašajo nanj;

Vir: Predlog [ZVOP-2](#) je v Vladnem postopku

# Informirana privolitev za določen namen

(32) Privolitev bi morala biti dana z jasnim pritrdilnim dejanjem, ki pomeni, da je posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, prostovoljno, specifično, ozaveščeno in nedvoumno izrazil soglasje k obdelavi osebnih podatkov v zvezi z njim, kot je s pisno, tudi z elektronskimi sredstvi, ali ustno izjavo.

To lahko vključuje označitev okenca ob obisku spletne strani, izbiro tehničnih nastavitev za storitve informacijske družbe ali katero koli drugo izjavo ali ravnanje, ki v tem okviru jasno kaže na to, da posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, sprejema predlagano obdelavo svojih osebnih podatkov. Molk, vnaprej označena okenca ali nedejavnost zato ne pomenijo privolitve. Privolitev bi morala zajemati vse dejavnosti obdelave, izvedene v isti namen ali namene. Kadar je obdelava večnamenska, bi bilo treba privolitev dati za vse namene obdelave. Če je privolitev posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, dana na podlagi zahteve z elektronskimi sredstvi, mora biti zahteva jasna in natančna, prav tako pa ne sme po nepotrebnem ovirati uporabe storitve, za katero se zagotavlja.

Uredba o varstvu osebnih podatkov. Vir: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

# Namen zbiranja podatkov

## Izjema za raziskovanje

- *(33) V fazi zbiranja podatkov pogosto ni mogoče v celoti opredeliti namena obdelave osebnih podatkov v znanstvenoraziskovalne namene.*
- *Posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki, bi zato morali imeti možnost, da dajo privolitev za nekatera znanstvenoraziskovalna področja, ob upoštevanju priznanih etičnih standardov znanstvenega raziskovanja.*
- *Posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki, bi morali imeti možnost, da dajo privolitev le za nekatera raziskovalna področja ali dele raziskovalnih projektov v obsegu, ki ga dovoljuje predvideni namen.*

Uredba (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov)

# Privolitev:

## Kako boste podatke uporabili

HRAMBA IN PONOVNA RABA PODATKOV – ANONIMIZIRANA OBLIKA

Primer:

- Po koncu projekta bomo podatke shranili v [Arhivu družboslovnih podatkov], kjer bodo na voljo za znanstveno raziskovalne in izobraževalne namene. Vsakršne informacije, po katerih bi vas bilo mogoče razkriti, bomo odstranili, preden bomo podatke delili z drugimi raziskovalci in/ali javnostjo.



# 12. Člen ZVOP-2

## 12. člen

### (obdelava posebnih vrst osebnih podatkov)

(1) Obdelava osebnih podatkov, ki razkrivajo rasno ali etnično poreklo, politično mnenje, versko ali filozofsko prepričanje ali članstvo v sindikatu, in obdelava genskih podatkov, biometričnih podatkov za namene edinstvene identifikacije posameznika, podatkov o zdravstvenem stanju posameznika ali podatkov v zvezi s posameznikovim spolnim življenjem ali spolno usmerjenostjo (v nadaljnjem besedilu: posebne vrste osebnih podatkov), je prepovedana.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek je obdelava posebnih vrst osebnih podatkov dovoljena v javnem in zasebnem sektorju, če:

a) je posameznik za to dal izrecno privolitev, ki je pisna, in je bila privolitev dana za enega ali več določenih namenov, v javnem sektorju pa je privolitev tudi določena z zakonom,

j) je potrebna za namene arhiviranja v javnem interesu, za znanstvenoraziskovalne ali zgodovinskoraziskovalne namene ali statistične namene v skladu s tem ali drugim zakonom, kar mora biti sorazmerno z zastavljenim ciljem, spoštovati bistvo pravice do varstva osebnih podatkov ter zagotavljati ustrezne in posebne ukrepe za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali interesov posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali

# 79. Člen ZVOP-2

VII. DEL  
POSEBNA PRAVILA GLEDE OBDELAVE OSEBNIH PODATKOV ZA  
ZNA NSTVENORAZISKOVALNE, ZGODOVINSKORAZISKOVALNE, STATISTIČNE IN ARHIVSKE  
NAMENE

79. člen  
(obdelava osebnih podatkov v znanstvenoraziskovalne, zgodovinskoraziskovalne in  
statistične namene)

Vir: Predlog [ZVOP-2](#) je v Vladnem postopku

## 79. člen

(obdelava osebnih podatkov v znanstvenoraziskovalne, zgodovinskoraziskovalne in  
statistične namene)

(1) Ne glede na prvotni namen obdelave lahko upravljavec osebne podatke nadalje obdeluje za znanstvenoraziskovalne, zgodovinskoraziskovalne in statistične namene, drug uporabnik osebnih podatkov pa za iste namene, če:

- je posameznik, na katerega se osebni podatki nanašajo, za takšno obdelavo podal predhodno pisno privolitev,
- jih pridobi in nadalje obdeluje v anonimizirani obliki ali
- tako določa drug zakon.

# Pogoj za izjeme vključuje ustrezne previdnostne ukrepe

Vključno z:

- Nadzorom nad dostopom do podatkov
- Npr. skladno s principom
- 5 Varnosti:
  - Varni ljudje
  - Varni projekti
  - Varna soba
  - Varni izpis
  - Varni podatki

(2) Raziskovalne organizacije ter raziskovalci, vpisani v zbirko podatkov o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti pri Agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, lahko za namen obdelave iz prejšnjega odstavka pri upravljavcu osebnih podatkov vpogledajo oziroma pridobijo posebne vrste osebnih podatkov ali druge osebne podatke, če predložijo predstavitveni elaborat raziskave, s katerim izkažejo:

- dejanski obstoj raziskave,
- da učinkovite izvedbe raziskave oziroma njenega namena ni mogoče doseči brez obdelave določenih osebnih podatkov ali bi bilo to povezano z nesorazmernim naporom ali stroški (potrebnost in primernost obdelave osebnih podatkov),
- da osebnih podatkov, ki so nujno potrebni za učinkovito izvedbo raziskave, ni mogoče pridobiti s privolitvijo posameznika.

## 'The 5 Safes'

<http://blog.ukdataservice.ac.uk/access-to-sensitive-data-for-research-the-5-safes/>

cessda eric

# Druge podlage za procesiranje osebnih podatkov

## Razen soglasja

- » Če so podatki javni – Pomembno je upoštevati položaj posameznika in njegovo pričakovanje, razumevanje glede javnosti ali zasebnosti komunikacije;
- » Če je v legitimnem interesu – potrebno utemeljiti, še vedno velja načelo minimizacije tveganj: Glej ICO.
- » Svoboda izražanja

Fiesler and Proferes, 2018 "Participant" Perceptions of Twitter Research Ethics" Social Media + Society  
<https://doi.org/10.1177/2056305118763366>

# Kaj lahko naredimo za upoštevanje legitimnih interesov raziskovanja?

Prispevamo primere dobrih praks:

- kadar v dvomu, se posvetujemo z Informacijsko pooblaščenko, pisarno inštituta, pooblaščenno osebo...

Spremljamo in sodelujemo pri sprejemanju zakonodaje (vključno ZRRD)

Sodelujemo pri pripravi kodeksa ravnanja za GDPR ...

# Kodeks ravnanja

BBMRI in CESSDA (v predlogu projekta SSH EOSC) nameravata pripraviti

## Zakaj?

- » Vodič za raziskovalce in podporno osebje;
- » Da se otresemo nepotrebnih bojzani glede skladnosti z GDPR;
- » Da zagotovimo deljenje in dostop do podatkov za spodbujanje napredovanja raziskovanja

## Namen

- » Ustrezna uporaba GDPR z upoštevanjem posebnosti procesiranja osebnih podatkov v raziskovanju;
- » Pomoč pri dokazovanju skladnosti;
- » Prispeva k transparentnosti in zaupanju pri uporabi osebnih podatkov

<http://code-of-conduct-for-health-research.eu/>

cessda eric

# Priporočamo v branje

Predstavitve z delavnice ADP

→ "Legal and ethical aspects of research data management", 11.4.2018:

- Scott Summers (2018): Research Ethics and Data Protection Legislation
- Scott Summers (2018): Gaining Informed Consent for Data Sharing
- Janez Štebe (2018): Anonimizacija
- Sonja Bezjak, Irena Vipavc Brvar (2018): Praktično delo: Oblikovanje soglasja za sodelovanje v raziskavi
- Scott Summers (2018): Storing and Securely Handling Research Data

Drugo:

- **Marianne Høgetveit Myhren**, Senior Adviser for the Section for Data Protection Services, NSD (Norwegian Centre for Research Data), "GDPR from a researcher's point of view" [[pdf](#)]
- Spletni učbenik Expert Tour Guide on Data Management vključuje tudi poglavje z naslovom „Protect“, ki obsega vsebine s področja etike in zaščite osebnih podatkov.

# Vprašanja

- » Arhiv družboslovnih podatkov



- » [janez.stebe@fdv.uni-lj.si](mailto:janez.stebe@fdv.uni-lj.si)

- » [adp.fdv.uni-lj.si](http://adp.fdv.uni-lj.si)

